

1888 Døden slo ham på målstreken

Anders erindret godt vinteren etter at han og Eli hadde giftet seg på Stjørdal. De giftet seg i Værnes kirke den 17. april i 1837, så det må ha vært i februar i 1838. Han hadde vært tidlig ute og sett etter snarene inne i Rådalen. Vinteren var lang den gangen også, og *attåttnering* - eller det de gamle kalte for *matauke*, var svært viktig. Når været var tilrådelig var det mang en stjørdaling som tok seg turer til skogs og fjells, hvor de kombinerte snarefangst med isfiske. Det var mest som at de forskjellige gårdene hadde sine plasser, og de beste fangst- og fiskeplassene gikk igjen fra generasjon til generasjon, som en slags hemmelighet fra far til sønn. Denne februardagen i gamlelandet husket han spesielt fordi temperaturen forandret seg så fort, mest skremmende. Han hadde aldri opplevd en så brå forandring. Ikke det at han ikke tålte sterk kulde, han var tross alt herdet - og hadde vært ute en vinterdag før, men temperaturen sank så fort at det ble omtrent som en million med iskrystaller som boret seg inn i kinnene på "*null komma niks*", som Beret fra Staurset brukte å uttrykke seg. Anders følte han slo døden på målstreken den dagen, da han omsider kom ned fra Rådalen og inn i varmen.

Lenger i sin nostalgi kom ikke Anders. Kjerringa fikk ham raskt tilbake til nåtiden ved å bekrefte det han selv hadde merket bare noen minutter tidligere, da han var rundt nova og slo lens. "*Enten er det dommedag eller ei ny istid som kommer*", ropte Eli der hun stod på kne og blåste i glørne i ovnen. Hun hadde selv vært ute et par ganger og merket den enorme temperaturforskjellen på så kort tid. "*Jeg tror temperaturen har falt med 20 grader*", fortsatte hun.

Slik møter vi Anders (74) og Eli Korstad (79) på en liten farm vest av Milan i Hantho Township i Lac Qui Parle County i Minnesota en steinkald vinterdag i 1888, den 12. januar - da Midvesten ble rammet av en av de kaldeste dager i manns minne. De var begge fra Skjelstadmark i Stjørdalen, men emigrerte i 1871 med sin datter Beret som den gangen var 22 år, og de to sønnene John og Anders jr. Den siste sønnen, Ivar kom etter i 1874. De slo seg først ned i Wanamingo i Goodhue County, hvilket var ganske så naturlig ut i fra den store kontingenten med stjørdalinger i området. Senere flyttet de nordvestover etter sin sønn John som hadde slått seg ned ved Milan. Nå bodde de for seg selv på en liten farm ikke så langt fra sønnen og ungen John, som skulle overta bruket når den tiden kom. De hadde rolige dager, med god tid til å tenke tilbake til oppveksten på Stjørdal og det valg de gjorde. For førstegenerasjons innvandrere var dette noe som hang ved de fleste gjennom hele livet. Valgte de riktig? Tiden før og etter ble analysert i det uendelige.

Dattera Beret (f.1849) giftet seg med John Korstad (f.1846) i 1871, kort tid etter at Beret sammen med sin familie (med samme navn) hadde ankommet Amerika. Hans foreldre var John Larsen Korstad (1821-1902) og Lisbeth Lassesdatter Børsetsteinan (1824-1912). John og Lisbeth ble gift den 20. august 1846. De fikk tre barn. I 1864 emigrerte familien til Goodhue County, MN - hvor John og Lisbeth bodde på en farm i over 30 år, trolig i Roscoe Twp, før de dro inn til Zumbrota for å bo hos sin yngste sønn, Johan Lorents. Slik jeg forstår det ble Beret altså gift med sønnen til sitt søskenbarn. John og Beret fikk mange barn, og bodde resten av

Anne Duff, mai 2011

sitt liv på farmen i Wanamingo. John døde den 3. november 1918 etter en lang tids sykdom. Beret overlevde sin mann med 18 år og dør den 16. desember i 1936. De er gravlagt ved Lands Lutheran kirkegård i Zumbrota. Mor Eli flyttet fra Milan til Wanamingo da hun ble enke.

I dag er det Anne Duff som er min hovedkilde. Hun bor i Bloomington (Minneapolis) i Minnesota. Hennes søster er Sarah D. Halvorson. Disse er tippoldebarn av John og Beret, og derav tippoldebarn av overnevnte Anders og Eli Korstad. I Stjørdal er nærmeste slekt blant annet søstrene Nora Korstad og Lilly Stokke.

Søstrene Nora Korstad og Lilly Stokke, 26. april 2011

La oss vende tilbake til Eli og Anders denne januardagen i 1888. De hadde altså registrert at temperaturen falt med 20 grader i løpet av noen timer og passerte minus 32 C. Hvorvidt de registrerte datoene skal være usagt, men trolig var de ikke så opptatt av datoer der ute på prærien midtvinters. De mente nok det var langt utpå ettermiddagen den 12. januar. Og ikke hadde de radio selvsagt, slik at de kunne ikke vite hva som foregikk rundt dem, nemlig en dødelig storm. Hadde de gjort det, hadde kanskje Anders vært mer forsiktig. Ute blåste det opp til en forrykende snøstorm, Eli la innpå enda mer ved - og Anders mimret stadig tilbake til Stjørdal, som en slags trøst om at dette var da ikke så ille, du skulle bare ha visst - alt var mye bedre/verre før i tiden tilbake i gamlelandet. - Torsdag ettermiddag den 12. januar skjer den verste stormen i Midtvestens historie. Den ble i ettertid kalt for The Children's Blizzard, etter at flere hundre barn lå i hjulfrossen tilbake på prærien, og hvor lærerinner ble kalt "*The heroines of the prairie*" - for likevel å ha reddet så mange. En ufattelige og delvis ukjent tragedie - som også rammet flere norske immigranter.

Utpå kveldingen måtte Anders ut i uthuset og fore buskapen. Vindeffekten hadde nå ført til flere dramatiske forhold. For det første hadde snøen blokkert døra til fjøset, og for det andre polerte vinden snøen om til diamanter som var umulig å måke seg igjennom. Den reelle temperaturen var mest umålbar. Til og med hardhausen fra Stjørdal merket nok at pusten rimet fast bartene umiddelbart. Det var *kjølig kaldt* som fjellfolket sa det. Anders skjønnte at han ikke kunne komme inn i fjøset gjennom døra, så han klatret oppetter snøskavlene og ville gjøre et hull mellom treverket og den delen av taket som var av strå, for så å fire seg ned til dyrene. Det som nå synes å ha hendt, er at skuldrene og armene blir sittende fast. Anders skrur seg på en måte fast i hullet. Snøen, vinden og temperaturen sementerer ham på noen få sekunder. Stjørdalingen frøs i hjel der og da. Han ble funnet av sønnen John som kom ved midnatt for å se til sine foreldre etter at stormen hadde stilnet litt. Mor Eli hadde rett nok undret seg over at *kaill'n* var så lenge ute i denne kulden, men i og for seg så var det ikke uvanlig at mannen holdt på mye i uthuset. Da livet ebbet ut, og den varme følelsen på et vis tok Anders, vandret trolig livet forbi i revy. Kanskje så han seg selv som liten unge tilbake i gamlelandet med neglebitt, gråtende i fanget på sin gode og trygge mor - *ho mor,ja* - eller han tenkte tilbake til den gangen i Rådalen. Nå var det døden som slo ham på målstreken.

Anders frøs i hjel på taket